

EL LLIBRE DE LA SETMANA

PERFIL

JAMES SALTER VA PUBLICAR ELS CONTES DE 'L'ÚLTIMA NIT' EL 2005. ACABAVA DE FER 80 ANYS

ARA

Una incomoditat que reconforta

Deu contes de James Salter garanteixen, pel cap baix, deu moments d'incomoditat fructífera. Al principi fa pensar en Raymond Carver. Aquell gust per les escenes de matrimonis que sopen i xerren i de sobte són interrompudes per algun *meteorit*: un mosquit o un borratxo que arruïna l'atmosfera del sopar. Qualsevol cosa que serveixi per trencar l'equilibri precari que regulava les vides dels personatges. En un dels contes és el gos abandonat del veí qui anul·la el mecanisme de repressió amb què la protagonista es pensava que era feliç, en un altre és la visió d'un cometa enmig d'un cel estrellat el que convenç un home que s'ha casat amb la dona equivocada. Són mecanismes narratius clàssics i elegants, utilitzats amb una delicadesa i una precisió absolutes, que il·luminen situacions altrament anodines. Sempre ha servit per a això, un escriptor.

James Salter (Nova York, 1925) era inèdit fins ara en català. Gairebé al mateix temps, apareixen aquesta col·lecció de contes a L'Altra Edito-

rial –un segell nou que amplia encara més el panorama de l'edició independent en català– i la novel·la *Això és tot a Empúries*: tindrem Salter per partida doble. Caldrà llegir la novel·la per esbrinar si l'autor aconsegueix mantenir, en la llarga distància, el to, el color i les atmosferes que teixeix tan bé en les poques pàgines que fa durar cada conte. Aquesta brevetat l'allunya d'una altra gran contista gairebé contemporània seva, la canadenc Alice Munro (1931), amb qui en canvi comparteix temes: les oportunitats perdudes, els camins que hauríem pogut emprendre i no vam agafar. Com a exemple d'això és magnífic, i tristíssim, el conte *Palm Court*, on el protagonista no aconsegueix dir a una dona que l'estima, no una, sinó dues vegades a la vida, en un interval de vint anys. Si de cas, la diferència més important amb Munro és que els personatges de Salter tendeixen més a la paràlisi, carregats com estan de melangia i de recança, mentre que els de la canadenc són més actius i reaccionen per agafar el control de les seves vides. Però són el mateix tipus d'escriptor.

A més d'alguns detalls tècnics que són autèntiques filigranes, com la

L'ÚLTIMANIT
JAMES SALTER
L'ALTRA EDITORIAL/
SALAMANDRA
TRADUCCIÓ
D'ALBA DEDEU
142 PÀG./15,50 €

conversa imaginària de *Platí*, escrita com si estigués tenint lloc de veritat mentre que només passa dins del cap d'un dels personatges, o un final de conte –el de *Donació*– que, amb una sola frase, enllaça un carrer de Nova York amb el mar Egeu d'Homèr, hi ha sobretot *L'última nit*, el relat que dona títol al recull, que és d'aquells que s'han de llegir per entendre quin és el secret d'un bon conte. D'una banda hi ha l'estructura, esclar, que té un parell de girs força inesperats, però amb això no n'hi ha prou. Hi ha detalls que es repeteixen i que arrodoneixen la narració: la llum nocturna, els núvols brillants, les referències a l'erudició del personatge masculí, que és traductor, i una xeringa que espera a la nevera. Hi ha una situació límit. Hi ha un to tranquil i un ritme lent però natural. I hi ha un paràgraf final –que sempre és el més difícil d'escriure d'un conte– que compleix dues funcions a la vegada: tancar el tema principal i obrir-ne de nous que en el fons ja hi eren, però en estat letàrgic. Això no és mèrit només de les paraules esmolades i exactes que hi ha en aquestes darreres línies (Salter és un gran escriptor d'últimes línies de conte), sinó de tot el que s'ha dit o s'ha callat abans. Hi ha càrregues de significat amagades oportunament al llarg del text perquè explotin alhora i només al final de tot, quan l'autor vol que el lector obri molt els ulls i digui "Sí, és exactament així com van les coses". I no ho és, però, si ha aconseguit que per uns instants ho creguem, és que ha fet molt bé la feina. ♦♦